

JOSEP M. MAS I SOLENCH

BIBLIOGRAFIA DEL
DR. JOSEP M. FONT I RIUS

Series Minor 10

REAL ACADEMIA DE BONES LLETRES
Barcelona, 2005

Recollir la bibliografia d'un autor tan prolífic com el Dr. Josep M. Font i Rius en ocasió de complir noranta anys constitueix un reconeixement a la seva intensa i extensa tasca d'investigador de la història del dret de Catalunya. L'activitat desenvolupada des de la càtedra, es va inclinar no solament per la docència, sinó també per la recerca, complementàries en la seva vocació. En ambdós vessants l'extraordinària dedicació l'ha acreditat com a destacat professor i com a figura capdavantera de l'especialitat, no solament en el nostre país, sinó més enllà de les fronteres. Aquesta publicació ofereix a tots els interessats per a la història i el dret medieval de Catalunya una important eina de treball que podrà servir de guia segura sobre els temes que el Dr. Font i Rius ha aprofundit en el curs de la seva llarga vida.

Bibliografia del
Dr. Josep M. Font i Rius

SERIES MINOR

Núm. 10

Bibliografia del Dr. Josep M. Font i Rius

Edició a cura de Josep M. Mas i Solench

REAL ACADEMIA DE BONES LLETRES DE BARCELONA
Barcelona, 2005

© del text introductor: Josep M. Mas i Solench

© de l'edició: Reial Acadèmia de Bones Lletres
C/Bisbe Caçador, 3.- 08002 Barcelona

Disseny tipogràfic: Albert Corbeto

ISBN: 84-933284-4-8

Dipòsit legal: L-342-2005

Imprès a Arts Gràfiques Bobalà, S.L.
C/ Sant Salvador, 8.- 25005 Lleida

Apex est autem senectutis autoritas
La corona de la vellesa és l'autoritat.
Ciceró, *De senectute*, 17,61

Quan va sorgir el projecte d'oferir al Dr. Josep M. Font i Rius un homenatge en ocasió de complir noranta anys el dia 12 d'abril d'enguany, es va pensar que potser, per expressar-li el reconeixement per la seva tasca com a catedràtic d'Història del Dret i, de manera especial, com a investigador del dret de Catalunya, podríem recollir la referència bibliogràfica de les seves obres i dels estudis que al llarg dels anys ha publicat a les diverses revistes de l'especialitat, nacionals i estrangeres, i també a aquelles de caràcter més general. Així estaria a l'abast dels estudiosos i de tots aquells que puguin estar interessats en els temes que ha desenvolupat.

La feina no ha estat fàcil perquè la producció escrita del Dr. Font i Rius és extraordinàriament abun-

dosa i, malgrat el nombre de treballs que registrem en aquesta publicació no creiem que la bibliografia recollida sigui exhaustiva. Possiblement han quedat encara estudis en alguna revista dispersa que no figura en les principals biblioteques que hem consultat. La generositat del Dr. Font i Rius l'ha impulsat a col·laborar en actes històrico-jurídics, la publicació dels treballs dels quals ha quedat limitada a un àmbit local.

Per part nostre hem acudit a les publicacions que figuren registrades en les biblioteques de l'Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona, la del Col·legi d'Advocats de Barcelona, la de Catalunya, la de l'Institut d'Estudis Medievals, la de l'Ateneu Barcelonès, la de la Facultat de Dret de la UB, la de l'Arxiu Històric de la Ciutat i l'Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans i també hem consultat les principals revistes en les quals ha col·laborat: *Anuario de Historia del Derecho Español*, *Revista Jurídica de Catalunya*, *Anuari d'Estudis Medievals*, *Índice histórico español* i les que han anat apareixent en el curs de la recerca.

Per altra banda, un cop reunida la bibliografia se'ns ha suggerit la conveniència d'encapçalar-la amb una breu introducció que recollís els trets més sobresortints de la personalitat del Dr. Font i Rius i

la gran labor docent i investigadora desenvolupada. Ho hem fet amb una síntesi senzilla i descriptiva sense cap altra pretensió. La valoració de les seves aportacions, en tot cas, ha de ser feta en un àmbit més especialitzat.

Voldríem que els molts deixebles, tant directes com indirectes, del Dr. Font i Rius trobessin en aquesta publicació les referències temàtiques suficients per a l'elaboració de qualsevol estudi sobre història o treball d'investigació del dret medieval al que ha dedicat la seva atenció, en la confiança que els textos relacionats els facilitaran sempre l'orientació i el punt referència en el camí a seguir.

I

Noranta anys són, encara avui, una fita important en el curs de la vida, assolida excepcionalment malgrat l'optimisme que augura millors índexs per al futur. El Dr. Josep M. Font i Rius ha arribat a aquesta edat "patriarcal" després d'una vida dedicada íntegrament a la vocació docent i a l'activitat investigadora.

Va néixer a Barcelona el 12 d'abril de 1915 i, després d'una primera ensenyança cursada amb apro-

fitament, va ingressar al Col·legi de la Companyia de Jesús, per estudiar el batxillerat. Seguia en aquest punt, les passes d'uns antecessors que, més tard, admiraria per les seves aportacions en el camp d'estudi que amb el temps escolliria. Eren les figures que varen ser qualificades com de la generació de 1917, representades principalment per Ferran Valls i Taberner, Nicolau d'Olwer i Jordi Rubió i Balaguer amb els quals Font i Rius es va relacionar en el curs de les recerques, especialment a l'Arxiu de la Corona d'Aragó.

Calia superar tanmateix moltes proves per aconseguir una formació gens fàcil per arribar als objectius que sembla que es va fixar ben aviat. Inclinat primer per la carrera de Dret, també se sentia particularment atret per la història que el va fer decidir a emprendre el camí que el portà a l'elecció definitiva: la docència, per un cantó, i, per l'altre, la investigació de la història medieval i el dret de Catalunya. La seva vocació era decidida i hi va dedicar els millors esforços intel·lectuals durant el curs de la seva vida, tal com fa avui en la mesura de les possibilitats.

Cursa els estudis de Dret a la Universitat de Barcelona i l'atrau l'assignatura d'Història del Dret

que imparteix el prestigiós professor Galo Sánchez, qui abans d'acabar el curs 1930-1931 es traslladà a Madrid per haver guanyat la càtedra d'aquella Universitat. D'ell però ha après la necessitat del rigor científic en les investigacions històriques. Tanmateix, simultàniament als estudis de dret freqüenta la Facultat de Filosofia i Lletres on s'imparteixen les assignatures de Paleografia, Diplomàtica, Llatí medieval i Introducció a la investigació històrica, tan necessàries com a ciències auxiliars per a la recerca documental.

Culmina la carrera de Dret en el curs de 1934, i quan comptava entre 19 i 20 anys segueix el seminari de mediavelística que impartia el Dr. Antonio de la Torre, a la Universitat de Barcelona i a l'Arxiu de la Corona d'Aragó, on assisteix també Jaume Vicens Vives amb qui inicia una amistat que malauradament quedarà truncada amb la mort prematura d'aquest. En l'ambient del seminari, Font i Rius ja és considerat com l'esperança, que esdevindria realitat, de la ciència històrica. A partir d'aquest moment decideix dedicar-se a la investigació de les institucions medievals amb una vocació que es reflecteix en l'extraordinària activitat que l'acredita durant el curs de la seva vida.

Mentrestant a la Facultat de Dret coincideix amb el professor Luis García de Valdeavellano (successor en la càtedra al professor Galo Sánchez), a qui considerarà el seu mestre, amb el qual mantindrà una constant i recíproca relació d'afecte i a qui segueix en la tasca investigadora. És el catedràtic que dirigirà la seva tesi doctoral. Arriben, però, els temps difícils de la guerra civil en els quals la normalitat es paralitza i és cridat per Agustí Duran i Sanpere, abocat al salvament del patrimoni de Catalunya, qui li demana que col·labori en ordenar la documentació recollida per resguardar-la del risc de ser malmesa o perduda en aquelles confuses circumstàncies. Aquesta tasca li facilita el coneixement d'uns fons documentals que li seran interessants en el futur.

Acabada la guerra aconseguix el doctorat a Madrid amb la tesi sobre *Orígenes del régimen municipal en Cataluña*, considerada com una aportació fonamental sobre el tema, imprescindible com a punt de referència per a qualsevol estudi posterior que es vulgui emprendre. Això el situa a la Facultat de Dret com a professor auxiliar del catedràtic Luis García de Valdeavellano, fins que el 1944 obté la càtedra d'Història del Dret de la Universitat de La Laguna, a la que servirà poc temps, perquè l'any següent,

1945, es trasllada a la Universitat de Múrcia, on restarà durant quatre anys, fins el 1949 en què fou nomenat Catedràtic d'Història del Dret de la Universitat de València.

II

Hauran de transcorrer gairebé cinc anys més (octubre de 1954) per aconseguir la càtedra de Barcelona relevant al que sempre considerarà el “mestre”, Dr. Valdeavellano: era la meta desitjada. Es trasllada a Barcelona després d'haver contret matrimoni, en el monestir de Sant Cugat del Vallès, amb Marta Llovet, facultativa del cos d'arxivers a l'Arxiu de la Corona d'Aragó. En la seva etapa barcelonina mantingué una estreta relació amb Ramon d'Abadal —a qui considerarà com el segon mestre— el qual l'acollí cordialment i l'associà a la seva tasca investigadora de la Catalunya Carolingia, i al final de la seva vida li féu lliurament dels seus papers de treball. Mentrestant exercirà la seva tasca docent i investigadora, amb una dedicació total, a la Facultat de Dret barcelonina sense regatejar esforços sobretot quan és cridat a desenvolupar una activitat administrativa, en ocasió de ser nomenat Secretari-Administrador de

la Junta d'Obres de la Universitat el 1956. A més de les obligacions que el compromís comportava ha de simultanejar-les amb el càrrec de degà, de 1958 a 1965, període en què la Facultat es trasllada des de l'edifici de l'antiga Universitat a la nova Facultat construïda a la ciutat universitària de la Diagonal de Barcelona.

El Dr. Font disposa l'ordenació la biblioteca de la Facultat i organitza seminaris especialitzats i conferències en paral·lel a les classes puntuals que no deixa mai d'atendre. La seva activitat dedicada íntegrament a la universitat i a la recerca cada dia és més reconeguda no solament pels alumnes sinó també pels col·legues i les institucions acadèmiques nacionals i estrangeres. Així ho fan palès els nomenaments de membre de l'Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona i, gairebé al mateix temps, de l'Acadèmia de Jurisprudència i Legislació de Catalunya i encara, més endavant, de l'Institut d'Estudis Catalans. També la Real Academia de la Historia de Madrid el nomena membre corresponent. De la mateixa manera el reconeixen també les universitats del sud de França, on és sincerament apreciat, i és nomenat doctor *honoris causa* per les universitats de Bordeus i de Montpeller. El seu nom figura en les

principals revistes de l'especialitat que s'honoren publicant els seus impecables articles, fruit de les investigacions més exhaustives.

Inevitablement li arriba el moment de la jubilació i cesa com a catedràtic de la Universitat de Barcelona el 1985, si bé l'any sgüent és nomenat professor emèrit i el 1994 degà honorari de la Facultat de Dret. La seva activitat intel·lectual però perdura amb autoritat quan l'edat l'ha coronat amb la norantena.

En la vida del Dr. Font i Rius no podem assenyalar-hi grans aventures. La seva aventura ha estat la vida intel·lectual centrada en la docència i la recerca. Tanmateix cal anotar la seva afecció a l'excursionisme. Des de 1930, és soci del Centre Excursionista de Catalunya entitat que ha desvetllat i aglutinat moltes activitats culturals i científiques del país. És encara un soci fidel i avui té un dels primers números en el rang d'antiguitat (el número 8). Fins fa poc participava en les caminades col·lectives que li han permès conèixer paisatges i pobles que després personalment ha anat aplicant a la recerca de cartes de població en els racons més allunyats del Principat i de la franja d'Aragó.

III

Sense ànim de ser repetitius hem de recordar que en iniciar el discurs de recepció com a membre de l'Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona el Dr. Font i Rius, amb la seva habitual senzillesa, s'autodefinia en referir-se a "la vida ordinaria del hombre dedicado plenamente al estudio y a la docencia, dominada generalmente por el signo de una continuidad más bien oscura y modesta, recoleta y tranquila". Aquest és el catedràtic plenament dedicat a l'ensenyament d'una assignatura tan complexa com la Història del Dret.

Preparava amb minuciositat les lliçons que posava constantment al dia, segons recorda Jesús Lalinde, d'acord amb la darrera bibliografia. Les classes començaven amb puntualitat i només hi faltava excepcionalment. La seva exposició, clara i didàctica, atreia als estudiants i tots els que han passat per l'aula on Font i Rius impartia les seves lliçons ho recorden amb especial interès. Al marge del curs, com s'ha indicat, organitzava seminaris i conferències de professors destacats, fins i tot de l'estranger, i al costat d'aquesta continuïtat docent no deixava mai el seu interès per la recerca amb una constància i me-

ticulositat admirables. La seva vida ha estat repartida entre la universitat i els arxius, dedicat sempre a la investigació dintre l'ampli ventall temàtic de les seves preferències: dret general, fonts de dret, drets locals, règim municipal, règim senyorial, aportacions dels juristes.

Ja des dels estudis universitaris Font i Rius es manifesta abocat a la investigació. Les hores passades a l'Arxiu de la Corona d'Aragó i a la recuperació dels arxius de Catalunya durant la guerra civil, especialment en el període que de 1937-1939 dedicat a l'organització dels l'arxius de Vic, seguint l'encàrrec d'Agustí Duran i Sanpere, li faciliten una formació poc comuna en el camp de la recerca arxivística. Aquesta activitat continuarà, en certa manera, el primer any de postguerra, com encarregat de la custòdia i progressiva devolució als seus llocs d'origen dels fons documentals, reunits al monestir de Pedralbes, per iniciativa de Ferran Valls i Taberner. D'aquí la solidesa de les seves aportacions sempre recolzades en una acurada documentació fruit de les hores dedicades a cercar el detall i la dada nova, amb un considerable esforç intel·lectual. La seva producció escrita abasta gran nombre d'estudis publicats en les revistes de l'especialitat, actes de

congresos, simposis i conferències. Tres llibres unitaris excepcionals, però, el varen situar com a capdavanter dels historiadors del dret medieval.

1) Dedicava la tesi doctoral, presentada immediatament després d'acabada la guerra civil, a un tema fins llavors no encetat: *Orígenes del règimen municipal en Catalunya*. Ell mateix, en iniciar les Observacions preliminars ho justifica: “La vieja preocupación por el problema de los orígenes del régimen municipal de la Edad Media no ha dado lugar en España a una literatura tan abundante como en otros países, y en lo que estrictamente se refiere al origen del municipio en Catalunya no existe ningún trabajo especial que aborde la cuestión con referencia a los territorios catalanes”. Però malgrat les dificultats del tema “creemos —afirma— haber logrado esbozar un cuadro medianamente ordenado del proceso histórico-social por el que pasó la gestación y nacimiento de nuestras instituciones municipales”.

La tesi és minuciosament estructurada i elaborada amb gran rigor. L'enunciat dels principals capítols dóna idea del seu contingut. Després d'unes observacions sobre les fonts i la bibliografia, tracta del problema dels orígens del municipi català, la formació socio-geogràfica dels centres de població,

l'elaboració d'una personalitat jurídica-pública en la comunitat veïnal, el règim municipal rudimentari i l'aparició definitiva del municipi català. Una obra no superada relativa a un tema bàsic per al coneixement de la nostra història medieval. El seu mateix mestre Luis G. de Valdeavellano la qualificà com "una monografía abundantísima en documentación de primera mano, bien construida y escrita y que constituye una aportación fundamental al conocimiento de las instituciones locales de Cataluña en la Edad Media".

2) L'any 1949, després d'haver-se editat la seva tesi doctoral, publica un llibre que forma part de la sèrie "Misiones Pedagógicas" del Instituto San José de Calasanz de Pedagogia (C.S.I.C.) amb el títol *Instituciones medievales españolas*, i un subtítol aclaridor: *La organización política, económica y social de los reinos cristianos de la Reconquista*, el qual, malgrat el seu aspecte divulgador i pedagògic, ofereix un sòlid panorama sobre el procés institucional de l'edat mitjana espanyola i de l'organització de tots els sectors de la societat de l'època. Obra important malgrat la presentació modesta a la qual molts estudiosos hi han trobat una guia possiblement imprescindible per seguir els cursos de la història i del dret d'aquest període.

3) La seva obra més destacada és, però, *Cartas de poblacion y franquicia de Cataluña*, en la que va treballar des de la seva joventut. El professor Jaume Vicens Vives, en contestar el discurs de recepció a l'Acadèmia de Bones Lletres del Dr. Font, l'any 1960, ja escrivia que “ens delim perquè acabi el seu projecte de publicació de les cartes de població de Catalunya” Es tracta d'un projecte concebut “como un amplio y comprensivo estudio de las Cartas de población y franquicia de Cataluña en la época medieval”. L'autor el preveia en dues parts, que constituïrien dos volums, el primer dels quals es dedicaria a una “atenta consideración a los diversos aspectos derivados de su integración básica en el horizonte de los derechos locales y de su inserción existencial en una realidad histórica determinada”. La segona, seguint el raonament del mateix autor “se destinaria a la publicación de sus textos”, constituint un gran *corpus* documental. Diverses circumstàncies varen obligar a alterar l'ordre d'aparició d'aquests dos volums, i l'any 1969 es va començar per editar el que seria el primer volum format per dos toms, amb un total de 1.100 pàgs. El primer d'aquests toms està dedicat a la publicació dels documents, i el segon a la puntualització històrico-

geogràfica de les corresponents concessions locals de població i enfranquiment.

El segon volum hauria de tardar encara uns anys. Apareixia el 1983, amb un total de 820 pàgs., i comprèn dos apartats: l'*Estudio* i l'*Apéndice al vol. I*. El primer es presenta “como un enfoque jurídico formal de los documentos de población considerados básicamente en su papel de fuentes del derecho encuadradas en el círculo de vigencia local o comarcal”. El segon recull nous documents trobats en noves recerques que “se prestaban a ser incorporados en la colección anterior, completando su repertorio”. Deixem constància de les explicacions de l'autor, ja que l'economia del text d'aquesta publicació no ens permet una més àmplia descripció. En resum, és una obra que acredita la vida d'un investigador i, com reconeix el mateix autor es tracta d'una publicació, “cuya labor preparatoria ha absorbido prolongados años de investigación y estudio sin que pueda darse por terminada”.

Font i Rius no ha abandonat mai el tema, ni tampoc els estudis sobre el règim municipal de Catalunya, com es pot observar en els articles recollits en la bibliografia que justifica aquesta publicació. Tanmateix no es va limitar aquí el seu interès

temàtic, sinó que, com s'ha indicat, la seva recerca abasta qüestions d'història sempre relacionats amb l'ordre jurídic, institucions administratives, ordenances municipals, fonts de dret, presentació d'obres destacades —com el *Llibre del Consolat de Mar* o l'estudi introductor de l'edició facsimil de de les *Constitucions de Catalunya* (incunable de 1495)—, estudis biogràfics i tants d'altres.

No podem oblidar els textos dedicats a la docència. Els *Apuntes de Historia del Derecho Español*, recollits de les explicacions de la càtedra, sempre oberts a la seva revisió i que mai ha volgut publicar en forma de Manual, i el *Programa-Guía de la Cátedra* i la seva ampliació més tard amb el nom de *Guía de la Cátedra de Historia del Derecho Español*, que conté temes i exercicis pràctics i sobretot “unas orientaciones fundamentales de índole pedagógico sobre la forma de estudio de la disciplina”. Ambdós són una mostra de com tenia cura no solament de l'assignatura sinó de l'orientació dels estudiants que la cursaven.

IV

El Dr. Font i Rius, per la seva autoritat, no solament ha rebut premis i honors, com els que es relacionen

en la llista final d'aquesta publicació, sinó que ha estat cridat a participar en comissions i projectes: col·laborador del *Diccionario de Historia de España*, de la Revista de Occidente, com a director de la secció "Historia Económica, Social y de las Instituciones de Índias", la primera edició del qual és de 1952; membre des de 1967 de la "Commission International pour l'étude d'histoire des Villes", de Montpeller, així com membre de la "Comisión permanente de los Congresos de Historia de la Corona de Aragón", de Saragossa, des de 1976. I quan l'any 1985 el Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya va voler emprendre decididament el projecte, ja proposat per Manuel Duran i Bas el 1880, de recollir els antics monuments jurídics de Catalunya i que, malauradament no va reeixir, es va constituir un comitè tècnic presidit pel Dr. Font. L'esmentat projecte havia passat per diverses etapes, des de la seva represa el 1907 per l'Institut d'Estudis Catalans i, més tard, el 1913, per iniciativa de Lluís Duran i Ventosa, des de la Diputació, el qual va quallar parcialment amb la publicació d'uns primers títols de la col·lecció "Textes de Dret Català" [sic] que dirigiren Ferran Valls i Taberner i Ramon d'Abadal i de Vinyals, però que diverses cir-

cumstàncies polítiques la varen interrompre. Finalment, doncs, després de vint anys, la nova col·lecció denominada “Textos Jurídics Catalans” el comitè tècnic de la qual presideix del Dr. Font i Rius compta ja més d’una vintena de títols.

El nostre autor, vinculat a la “escuela de Hinojosa”, a través de Luis García de Valdeavellano, és l’hereu de l’escola catalana d’historiadors del dret, iniciada per Pere Nolasc Vives i Cebrià i Guillem M. de Brocà, i continuada per Ferran Valls i Taberner i Ramon d’Abadal i de Vinyals. Les seves aportacions, com es dedueix del que s’ha exposat, són considerables i constitueixen un punt de referència per a estudis futurs. Tanmateix, per damunt d’aquestes consideracions i les moltes activitats que hem ressenyat, hi ha la seva personalitat humana: l’home senzill i acurat, sempre afable i atent vers els col·legues, els deixebles i els amics, investigador infatigable, ben disposat i generós a col·laborar en qualsevol projecte noble que tendeixi a aixamplar els coneixements de la història i del dret.

Tres factors, escriu el professor André Gouron, “situen el nostre eminent col·lega molt per damunt de la mitjana”: prudència, claredat i exhaustivitat. Aquests factors caracteritzen l’activitat investigado-

ra del Dr. Josep M. Font i Rius i amb elles ha aconseguit l'alta consideració i autoritat que mereix prop dels investigadors nacionals i estrangers. Igualment la seva dedicació docent li ha permès guanyar l'afecte dels estudiants que han seguit amb interès l'assignatura, dels que es consideren deixebles de les seves ensenyances a través de la càtedra i d'aquells que no havent tingut aquesta possibilitat ho són dels seus llibres.

El President i els seus companys d'aquesta Acadèmia li tributen també el merescut homenatge de consideració i respecte.

*Publicacions del Dr. Josep M. Font i Rius
classificades per ordre cronològic*

“La tradició de la santetat del Príncep de Viana”, a *La Paraula Cristiana*, Barcelona, 1934.

“El príncep de Viana a la Seu de Barcelona. (Homenatge a Antoni Rubió i Lluch)”, *Analecta Sacra Tarraconensia*, vol. XII, Barcelona, 1936, pàgs. 541 i ss.

“Orígenes del régimen municipal en Cataluña”, Tesis doctoral, a *Anuario de Historia del Derecho Español*, vol. XVI, pàgs. 389-529 i vol. XVII, Madrid 1945 i 1946, pàgs. 229-585.*

Instituciones medievales españolas, Consejo Superior de Investigaciones Científicas, Colección “Sauce”, Madrid, 1949, 160 pàgs.

“La reconquista de Lleida y su proyección en el orden jurídico”, *Ilerda*, 8, Lleida, 1949, pàgs. 5-31.*

* Els textos assenyalats amb * figuren a *Estudios sobre drets i institucions locals a la Catalunya medieval. Recopilació de treballs en homenatge al Dr. Josep M. Font Rius en el moment de la seva jubilació*, Servei de Publicacions i Edicions de la Universitat de Barcelona, Barcelona, 1985, 770 pàgs.

“Derecho Histórico”, a *Nueva Enciclopedia Jurídica Seix*, dirigida por Carlos E. Mascareñas, tomo I, pàgs. 473-509, Francisco Seix, ditor, Barcelona 1950.

“Los orígenes del municipio barcelonés. Ante el VII° Centenario de su fundación”, *Divulgación histórica*, Archivo Histórico de la Ciudad, Barcelona, 1950, pàgs. 3-22.

“En torno a la aplicación del derecho visigodo durante la Reconquista: la tutela altomedieval catalana”, *Revista Portuguesa de História*, vol. V (Homenagem a Gama Barros), Coimbra, 1951, pàgs. 361-378.

“Reconquista y repoblación de la zona de Levante y Murcia”, a *Reconquista española y la repoblación del país*, Saragossa, 1951.

“Notas sobre la evolución jurídico-pública de una comunidad local en el Pirineo catalán: Ager”, *Actas del Primer Congreso Internacional de Estudios Pirenaicos de San Sebastián*, 1950, vol. VI, Saragossa, 1952, pàgs. 67-85.*

“La comarca de Tortosa a raíz de la Reconquista cristiana (1148)”, *Cuadernos de la Historia de España*, 19, Buenos Aires, 1953, pàgs. 104-128.*

“Costumbres de Tàrrega”, *Anuario de Historia del Derecho Español*, vol. XXIII, Madrid, 1953, pàgs. 429-443.*

“Las instituciones administrativas y judiciales de las ciudades en la España medieval”, *Anales de la Universidad de Valencia*, vol. XXVI, València, 1952-1953, pàg. 92 i ss..

“Franquicias locales en la comarca del Alt Berguedà (Pirineo Catalán)”, *Comunicació al II Congreso Internacional de Estudios Pirenaicos (Luchon-Pau)*, “Pirineos”, X, Saragossa, 1954, pàgs. 459-492.*

“La ordenación paccionada del régimen matrimonial de bienes en el derecho medieval hispánico”, *Anales de la Academia Matritense del Notariado*, vol. VIII, Madrid, 1954.

“Les villes dans l'Espagne du Moyen Age. Histoire de leurs institutions administratives et judiciaires”, *Recueils de la Société Jean Bodin*, tom VI, “La Ville”, Bruxelles, 1954, pàgs. 263-295.

Las instituciones de la Corona de Aragón en la primera mitad del siglo xv (Reinados de Fernando de Antequera y Alfonso el Magnánimo), (Ponencia), IV Congreso de

Historia de la Corona de Aragón, Palma de Mallorca, 1955, 19 pàgs.

“Els orígens del co-senyoriu andorrà” (Dedicat a la bona memòria de Ferran Valls i Taberner), a *Pirineos*, any XI, núms. 35-38, Saragossa 1955, pàgs. 77-108.*

“Notas sobre algunos archivos históricos del Pirineo Catalán”, *Pirineos*, Instituto de Estudios Pirenaicos, del Consejo Superior de Investigaciones Científicas, vol. 12, Saragossa, 1956, pàgs. 187-304.

“Un probleme de rapports: Gouvernements urbains en France et en Catalogne (xiiè et xiiiè siècles)”, Comunicació presentada a les “Journées d’Histoire du droit et des institutions des anciens pays de droit écrit”, celebrades a Montpeller, a *Annales du Midi*, tom 69, núm. 40, Toulouse, 1957, pàgs. 293-306.*

“Las fuentes históricas de la Compilación”, *Revista Jurídica de Cataluña*, Barceloba, 1960, pàgs. 399-406.

“Ordenanzas de Reforma orgánica en municipios rurales catalanes (siglos xvi-xviii)”, *Anuario de Historia del Derecho Español*, vol. XXXI, Instituto Nacional de Estudios Jurídicos, Madrid, 1961, pàgs. 569-610.

“El pensament jurídic” i “L’evolució del dret”, a *Un segle de vida catalana (1814-1930)*, Barcelona, 1961, dirigida per Ferran Soldevila, vol. I, pàgs. 141-142, 421-422; vol. II, pàgs. 723-725, 1180-1182; i vol. I, pàgs. 143-145, 423-424, II, 726-728, 1183-1185, respectivament.

“La sociedad en Asturias, León y Castilla en los primeros siglos de la Reconquista”, a *Historia social y económica de España y América*, dirigida por J. Vicens Vives, Barcelona, 1961, pàgs. 253-371.

“Algunos aspectos jurídicos de la repoblación murciana”, *I Semana de Estudios Murcianos*, Murcia, 1961, pàgs. 173-188.

“El desarrollo general del Derecho en los territorios de la Corona de Aragón (siglos XII-XVI)”, *VII Congreso de Historia de la Corona de Aragón*, Barcelona, 1962, pàgs. 289-326.

Franquicias urbanas medievales de la Cataluña Vieja, Discurs de recepció pública a la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona, 1960, 38 pàgs. (imprès també a *Boletín de la Real Academia de Buenas Letras*, XXIX, Barcelona, 1961-1962, pàgs. 17-46).*

“Ramon de Penyafort. Influencia del Santo en la sociedad de su tiempo”, *Anuario de Derecho Aragonés*, núm. II, Saragossa, 1961-1962, pàgs. 165-178.

Discurso pronunciado el dia 8 d'octubre de 1961 en la solemne sesión de imposición de la medalla de la ciudad al Excmo. Sr. Ramon d'Abadal y de Vinyals, Ajuntament de Vic, 1962, 20 pàgs.

“Órganos y funcionarios de la administración económica en las principales localidades de Catalunya”, Colloqui sobre *Finances et Comptabilité urbaines du XIIIe au XVIIe siècle*, celebrat a Blankenberge (Bèlgica), Collection Histoire / Historische Uitgaven, 7, Brusselles, 1964, pàgs. 257-279.

“Les cartes de poblament de Ramon Berenguer IV”, a *Boletín interior informativo del Centro Comarcal Leridano*, Barcelona, 1964, pàgs. 47-50.

“Estudio preliminar al Libro del Consulado de Mar”, *Libro del Consulado de Mar*, Edició del text original en català i traducció castellana d'Antonio Capmany, 2a ed., Barcelona, 1965, pàgs. IX-LXIV.

“El repartimiento de Orihuela. Notas para el estudio de la repoblación levantina”, *Homenaje a J. Vicens*

Vives, vol. I, Facultad de Filosofía y Letras, Barcelona, 1965, pàgs. 417-430.

Programa-Guía de la Cátedra de Historia del Derecho Español, Barcelona, 1965, 112 pàgs.

“Entorn de la restauració cristiana de Tarragona. Esquema de la seva ordenació jurídica inicial” (Homenatge al Prof. Josep Sánchez Real), *Boletín Arqueológico*, LXVI, Tarragona, 1966, pàgs. 83-105.*

“Del domini pobletà sobre la vila de Verdú. Notes per a la història del règim senyorial de Poblet”, *Miscel·lània Populetana*, Abadia de Poblet, 1966, pàgs. 361-373.*

“Don Ramon de Abadal y de Vinyals”, a *Anuario de Estudios Medievales*, III, Barcelona, 1966, pàgs. 615-624.

“Génesis y manifestaciones iniciales del régimen municipal en Cataluña”, *Miscelánea Barcinonensis. Revista de Investigación y alta cultura*, 16, Barcelona, 1967, pàgs. 90-115.*

Chartes de peuplement et de franchise de la Catalogne (Rapports et ressemblances avec les chartes du Midi de la France), “Fédération historique du Languedoc

mediterranéen et du Roussillon, XXXIXe Congrès”,
Montpellier, 1967, pàgs. 103-109.*

“Els Costums de Catalunya al Rosselló i Cerdanya”,
Revista Jurídica de Catalunya, Barcelona, 1967, pàgs.
643-646.

“La recepción del derecho romano en la Península
Ibérica durante la Edad Media”, *Recueil de
Memoires et Travaux de la Société d'Histoire du Droit et des
Institutions des anciens pays du Droit écrit*, fascicle VI,
Montpellier, 1967, pàgs. 85-104.

“Les modes de detentation des chateaux dans la
«Vielle Catalogne et ses marches exterieures, du
debut du ix. siècle au debut du xie. siècle»”,
Annales du Midi, vol. 80, Tolosa de Llenguadoc, 1968,
pàgs. 405-419.

*Apuntes de Historia del Derecho español, tomados de las
explicaciones ordinarias de la Cátedra*, facultad de
Derecho de la Universidad de Barcelona, Barcelona
1969 (diverses edicions), 368 pàgs.

Guía de la Cátedra de Historia del Derecho Español,
Barcelona, 1969 (diverses edicions), 176 pàgs.

“Pactos comunitarios en el régimen económico-familiar de la Cataluña medieval”, *Revista Portuguesa de Historia*, vol. XII (Homenagem ao Doutor Paulo Merêa), Coimbra, 1969, pàgs. 77-94.

Cartas de població y franquicia de Cataluña, I Textos, Consejo Superior de Investigaciones Científicas, Madrid-Barcelona, 1969, pàgs. I-LXXX-1019.

“Perfil esquemático de historia constitucional andorrana”, *Les problèmes actuelles des Vallées d’Andorre*, en col·laboració amb Ramon Gubern, Publications de l’Institut d’Études politiques de Toulouse, Ed. Pedona, París, 1970, pàgs. 9-31.

“Don Luís Garcia de Valdeavellano y Arcimís”, *Anuario de Estudios Medievales*, núm. 7, Barcelona, 1970-1971, pàgs. 771-788.

“Notas sobre algunas cartas pueblas de la región oriental aragonesa”, *Anuario de Historia del Derecho Español*, vol. 41, Madrid, 1971, pàgs. 699-766.

Presentació de l’Exposició bibliogràfica de Barcelona amb motiu del Congrés Jurídic Català, Biblioteca de Catalunya, Llibre II, Barcelona, 1971, pàgs. 863-866.

“Travaux relatifs à l’histoire urbaine en Espagne (1968-1969)” a *Cahiers Bruxellois*, vol. XV-XVI (1970-1971), fasc. 3, Barcelona, 1971, pàgs. 278-192.

“Neuere Arbeiten zur spanischen Städtegeschichte”, a *Vierteljahrschrift für Sozial und Wirtschaftsgeschichte*, Bd. 42/2, Wiesbaden, s/d, pàgs. 137-151.

El procés de formació de les Costums de Tortosa, Discurs d’ingrés a la Academia de Jurisprudencia y Legislación de Barcelona (imprès també a *Revista Jurídica de Catalunya*, vol. LXII, Barcelona, 1973, pàgs. 155-178).*

“Les antigues institucions locals de les valls pirinenques catalanes”, a *Estudis d’Història medieval*, VI, Institut d’Estudis Catalans, Barcelona, 1973, 20 pàgs.

“Narbonne et la Catalogne”, a *Narbonne. archéologie et histoire, II: Narbonne au moyen âge. Fédération Historique du Languedoc Méditerranéen et du Roussillon*, XLV Congrès (Narbonne, 14-16 avril 1972), tom II, Montpellier, 1973, pàgs. 5-8.

“València y Barcelona en los orígenes de su régimen municipal”, *Estudios Jurídicos en homenaje al Profesor Santa Cruz Teijeiro*, Facultad de Derecho de la Universidad de Valencia, València 1974, pàgs. 291-315.*

“Vallverd: Gènesi històrica d’una comarca rural en l’Alta Conca de Barberà”, *Miscel·lània Pau Vila*, Barcelona, 1975, pàg. 270 i ss.*

“Formació del municipi”, *Història de Barcelona*, dirigida per Agustí Duran i Sampere, vol. I, Barcelona, 1975, pàgs. 268-296.

Guía de la Cátedra de Historia del Derecho Español, Facultad de Derecho de la Universidad de Barcelona, Barcelona, 1976, 174 pàgs.

“Espagne” a *Guide International d’Histoire Urbane, I: Europe* (en col·laboració con J. M. Lacarra), Ed. Klincksiek, Paris, 1977, pàgs. 157-186.

“Ordinacions locals en terres del Baix Llobregat i Penedès: Santa Creu d’Olorde i Sant Bartomeu de la Quadra”, *Miscel·lània en honor a Josep M. Madurell i Marimon*, Estudios históricos y documentos de los Archivos de Protocolos, V, Colegio Notarial de Barcelona, Barcelona, 1977, pàgs. 75-101.

La carta de Seguridad de Ramón Berenguer IV a las morerías de Ascó y Ribera del Ebro (Siglo XII). (Homenaje a Don José María Lacarra de Miguel en su jubilación), Saragossa, 1977, pàgs. 1261-1283.*

“Poblats i municipis a la Cerdanya medieval”, *1er. Congrès Internacional d’Història de Puigcerdà. Actes commemoratius del VIIIè Centenari de la fundació de la vila, Puigcerdà, 1977, pàgs. 93-105.**

*Jaume I la municipalitat de Barcelona, Discurs inaugural de l’any acadèmic 1977-1978 de la Universitat de Barcelona, 26 pàgs., Barcelona, 1978.**

“Jaume I i la creació del municipi targarí”, a *Tàrrrega dins la política del rei Jaume I, Tàrrrega, 1978, pàgs. 27-33.**

“L’administració local i l’estructura administrativa de Barcelona”, a *Història de Catalunya*, vol. III, Ed. Salvat, Barcelona, 1978, pàgs. 151-156.

“Las redacciones iniciales de los usos i costumbres de Tortosa”, a *Costums de Tortosa. Estudis, Tortosa, 1979, pàgs. 15-61.**

“Nuevos documentos catalanes de población y franquicia”, *Anuario de Historia del Derecho Español (Homenaje a Alfonso García-Gallo i de Diego)*, vol. L, Madrid, 1980, pàgs. 155-176.

“La administración financiera en los municipios catalanes medievales”, a *Historia de la Hacienda española*

(*épocas antigua y medieval*), Instituto de Estudios Fiscales, Madrid, 1980, pàgs. 11-30.*

“La Universidad de prohombres de la Ribera de Barcelona y sus ordenanzas marítimas (1258)”, a *Estudios de derecho mercantil en homenaje al profesor Antonio Polo*, Madrid, 1981, pàgs. 199-240.*

“El antiguo derecho local de la ciudad de Balaguer”, *Anuario de Historia del Derecho Español*, vol. LII, Madrid, 1982, pàgs. 5-110.*

“Entorn de la figura de Ponç Bonfill Marc, jutge comtal de Barcelona a les primeries del segle XII”, *Estudos em Homenagem aos Profs. Manuel Paulo Merêa e Guilherme Braga da Cruz*, a *Boletim da Faculdade de Direito de Coimbra*, vol. LVIII, Coimbra, 1982, pàgs. 377-395.

“La administración financiera en los municipios catalanes medievales”, a *Historia de la Hacienda española (épocas antigua y medieval)*, Instituto de Estudios Fiscales, Madrid, 1982, pàgs. 11-30.*

Cartas de población y franquicia de Cataluña, II, Estudio, Apéndice al vol. I, Consejo Superior de Investigaciones Científicas, Madrid-Barcelona, 1983, 819 pàgs.

“Poblats i municipis a la Catalunya medieval”, *I Congrés Internacional d’Història de Puigcerdà*, Institut d’Estudis Ceretans, Puigcerdà, 1983, pàgs. 93-105.*

“Los inicios de la paz y tregua en Cataluña”, *Estudios jurídicos en honor del profesor Octavio Pérez Vitoria*, vol. I, Barcelona, 1983, pàgs. 235-250.

“Les institucions locals als Països catalans”, a *Annals de La universitat d’Estiu d’Andorra*, Andorra, 1983, pàgs. 68-78.

“Les villes dans l’Espagne du Moyen Age. Histoire de leurs institutions administratives et judiciaires” a *Institutions administratives et judiciaires (Recueils de la Société Jean Bodin)*, Paris, 1983, pàgs. 262-295.

“Comunidades locales en el Pirineo Catalán durante la época medieval”, a *Revista de Historia del Derecho*, II-2 (Homenaje al profesor Manuel Torres López), Universidad de Granada, Granada, 1984, pàgs. 251-268.

Estudis sobre drets i institucions locals a la Catalunya medieval, Recopilació de treballs en homenatge en el moment de la jubilació, Servei de Publicacions i Edicions de la Universitat de Barcelona, Barcelona, 1985, 770 pàgs.

“Presentació”, *Presentació de Textos Jurídic Catalans*, Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya, Barcelona, 1985, pàgs. 9-17.

“La restauració cristiana de Cardona i la seva Carta de Població (986)”, *Cardener*, vol. 14, Cardona, 1986, pàgs. 17-30.

“Ordenanzas municipales de una villa catalana: Olesa de Montserrat”, a *El liber amicorum*, dedicat al professor Ignacio de la Concha, Oviedo, 1986, pàgs. 191-219.

“Don Ramon de Abadal y la Historia del Derecho”, a *Historia, Instituciones, Documentos*, vol. 14, Barcelona, 1987, pàgs. 7-12.

“Don Luís Garcia de Valdeavellano y Arcimís (1904-1985)”, *Anuario de Estudios Medievales*, núm. 17, Barcelona, 1987, pàgs. 637-641.

“Les Ordenances municipales en Catalogne (du XIIIe siècle au XVIIIe siècle)”, *Coutumes et Libertés. Actes des Journées Internationales de Toulouse, 4-7 juny 1987*, Montpellier, 1988, pàgs. 57-65.

“Estudi introductorí” a l’edició facsimilar de les *Constitucions de Catalunya (incunable de 1495)*, Departa-

ment de Justícia de la Generalitat de Catalunya, "Textos Jurídics Catalans", Barcelona, 1988, pàgs. I-CXXXVII.

"El procés d'independència a Catalunya a les envistes de l'any 988" (conjuntament amb Anscari M. Mundó), a *Serra d'Or*, vol. 349, Abadia de Montserrat, 1988, pàgs. 41-62.

"Aspectes de Dret civil acollits en les ordinacions municipals de Catalunya (segle XIII-XVIII)", a *Orlandis70: Estudios de Derecho privado y penal romano, feudal i burgués. Boletín semestral de Derecho privado especial histórico y comparado del Archivo de la Biblioteca Ferran Valls i Taberner*, núm. 1-2, P.P.U., Barcelona, 1988, pàgs. 119-140.

"Aportacions hispàniques al desenrotllament històric del dret europeu", a *Facultat de Dret, Memòria acadèmica, curs 1988-1989*, Universitat de Barcelona, Barceloba, 1989, pàgs. 9-22.

"La Conquesta: Un procés històric", *En torno al 750 aniversario, antecedentes y consecuencias de la conquista de Valencia*, Consell Valencià de Cultura, València, 1989, pàgs. 237-278.

“Ramon d’Abadal Historiador i patrici català” a *Ramon d’Abadal i de Vinyals. Commemoració del centenari del seu naixement*, Barcelona, 1989, pàgs. 59-89.

“Procés d’independència de Catalunya (segles VII-XI)”, a *La fita del 988*, Publicacions de la Generalitat de Catalunya, Barcelona, 1989, pàgs. 35-42.

“La compilació manuscrita de les Constitucions de Catalunya (1413-1422)”, *Estudios dedicados al professor Frederic Udina i Martorell*, vol. III, *Medievalia*, Barcelona, 1990, pàgs. 1107-1131.

“La Comunitat local o veïnal”, *Symposium internacional sobre els orígens de Catalunya (segles VIII-XI)*, vol. I, Barcelona, 1991, pàgs. 491-576.

“Carta de població de Lleida”, *Documents Jurídics de la Història de Catalunya*, Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya, Barcelona, 1991, pàgs. 51-62.

“Carta de franquicia de Bagà (1234)”, *Documents Jurídics de la Història de Catalunya*, Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya, Barcelona, 1991, pàgs. 63-74.

“L’aplec d’estudis d’història jurídica catalana de Josep M. Pons i Guri”, *Arxiu de Textos Catalans Antics* (recensió), Barcelona, 1991, pàgs. 345-358.

“Nota necrològica de Miquel Coll i Alentorn”, *Anuari de l’Institut d’Estudis Catalans*, Barcelona, 1990-1991, pàgs. 65-72.

Els Usos i Costums de Tàrraga, Edició commemorativa del 750 aniversari dels Usos i Costums de Tàrraga (1242-1992), Tàrraga, 1992, 93 pàgs.

“Repoblacions i enfranquiments a la baronia de Mataplana”, *Revista de Girona*, Girona, 1992, pàgs. 73-78.

“Sánchez Albornoz, mediavelista institucional”, *Anuario de Historia del Derecho Español*, núm. LXIII-LXIV, Madrid, 1993-1994, pàgs. 1099-1122.

“La potestat normativa del municipi català medieval”, *Miscel·lània Ramon d’Abadal. Estudis d’Història oferts a Ramon d’Abadal i de Vinyals en el centenari del seu naixement*, Estudis Universitaris Catalans, Barcelona 1994, pàgs. 131-164.

Origen i significat de las Vilanoves al nostre país, Primera trobada dels municipis de Catalunya amb el topò-

nim de Vilanova, a Vilanova de l'Aguda (La Noguera) el 1994, Diputació de Lleida, 1995, 63 pàgs.

“El dret” a *El patrimoni etnològic de Catalunya*, Generalitat de Catalunya, Barcelona, 1995, pàgs. 108-111.

“Antecedents històrics del Síndic de Greuges”, *Actes commemoratius del Xè aniversari de la promulgació de la llei 14/1984 del Síndic de Greuges de Catalunya*, Barcelona, 1995, pàgs. 30-39.

“Franquezas, Costumbres y Privilegios de la Ciudad y Campo de Tarragona”, *Anuario de Historia del Derecho Español*, vol. LXVI, Madrid, 1996, pàgs. 119-149.

“Algunes consideracions entorn la historiografia i la problemàtica dels béns comunals”, Conferència inaugural del Col·loqui *Béns comunals als països catalans i a l'Europa contemporània*, Lleida, 1996, pàgs. 11-30.

“Cartes de població”, a *Història, política i societat i cultura dels Països Catalans*, vol. III, Enciclopèdia Catalana, Barcelona, 1996, pàgs. 94-95.

“Franquezas, Costumbres y Privilegios de la Ciudad y Campo de Tarragona”, *Anuario de Historia del Derecho Español*, vol. 66, Madrid, 1996, pàgs. 119-149.

Centelles. *Notícies històriques*, Ajuntament de Centelles, 1996, 69 pàgs.

“La gènesi del dret municipal de la Catalunya Nova”, Actes de les *Jornades d’Estudi sobre els Costums d’Orta (1296-1996)*, Horta de Sant Joan, 1997, pàgs. 49-59.

“Estudi jurídic” (Cap. IV del *Llibre de la Terra*, un llibre de privilegis d’Andorra), Andorra, 1997, pàgs. 55-79.

“Carta a Joan Ainaud de Lasarte”, *Miscel·lània en homenatge a Joan Ainaud*, vol. I, Museu Nacional d’Art de Catalunya, Institut d’Estudis Catalans, Publicacions de l’Abadia de Montserrat, 1998.

“Les cartes de poblament medievals. Una visió de síntesis (850 anys de la Carta de Poblament d’Almenar, 1147-1997)”, *Territori i societat a l’Edat Mitjana*, vol. 2, Lleida, 1998, pàgs. 11-17.

“La recepció del Dret comú a la península Ibèrica”, a *Història del pensament jurídic (Curs 1996-97 dedicat a la memòria del professor Francisco Tomás i Valiente)*, Universitat Pompeu Fabra, Barcelona, 1999, pàgs. 95-106.

“El municipi català medieval i la seva potestat normativa: les Ordinacions de la vila d’Ascó”, Actes de les jornades sobre *El territori i les seves institucions històriques*, vol. I, Barcelona, 1999, pàgs. 33-45.

“El régimen político carolingio” (en col·laboració amb Ramon d’Abadal), a *Historia de España* de Menéndez Pidal, vol. VII, 2 *Los núcleos pirenaicos (718-1035)*, Navarra, Aragón, Catalunya, Madrid, 1999.

“La escuela jurídica de Barcelona”, a *Historia de España* dirigida per Menéndez Pidal, citada, Madrid, 1999, pàgs. 731-750.

“El derecho privado” (en col·laboració amb A. Udina), a *Historia de España*, dirigida per Menéndez Pidal, citada, Madrid, 1999, pàgs. 751-773.

“Carta de població de 1149, germen del dret propi de Tortosa”, Conferència inaugural de les *Actes de les Jornades d’Estudi commemoratives del 850è aniversari de la concessió de les Cartes de Població cristiana i de Seguretat de jueus i sarraïns de Tortosa (1148-1149)*, celebrades a Tortosa, 14, 15 i 16 de maig de 1999, Universitat Internacional de Catalunya, Barcelona, 2000, pàgs. 55-70.

Guillem M. de Brocà: semblança biogràfica, Conferència pronunciada davant el Ple el 21 d'octubre de 1996, Institut d'Estudis Catalans, Barcelona, 2000, 10 pàgs.

“Historiografia recent (1975-2000) sobre el municipi català medieval”, a *La ciutat i els poders*, Institut catalan de Recherches Sociales, Perpinyà, 2000, pàgs. 247-260.

“Formació dels centres de poblament a la Catalunya medieval”, a *Premis de la Fundació Catalana per a la Recerca, Convocatòria 2000*, Barcelona, 2000, pàgs. 19-28.

“La significación de la historia municipal”, a *Barcelona, Quaderns d'història*, vol. 4, Barcelona, 2001, pàgs. 8-17.

“Fundació i enfranquiment de la Vilanova d'Ager (1315)”, a *Quaderns de la Selva*, núm. 13, *Estudis en honor de J. M. Pons Guri*, vol. II, Centre d'Estudis Selvatans, Santa Coloma de Farners, 2001, pàgs. 249-253.

“El règim jurídic inicial de la Terra Alta”, Conferència inaugural, *Actes de les Jornades d'Estudi sobre els Costums de la Batllia de Miravet (1319-1320 / 1999-2000)*, Gandesa, 2002, pàgs. 39-53.

“L’antic dret local de Balaguer”, a *Els grans espais baronials a l’edat mitjana: desenvolupament socioeconòmic*, I Curs d’Estiu del Comtat d’Urgell, Lleida, 2002, pàgs. 83-89.

“Intenció d’aquesta edició” i “L’escola jurídica de Barcelona”, *El Liber Iudiciorum popularis. ordenat pel Jutge Bonsom de Barcelona*, Textos Jurídics Catalans, 1/1, Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya, Barcelona, 2003, pàgs. 17-30 i 67-100.

TRADUCCIÓ

“La pervivencia del derecho godo en el sur de Francia y Cataluña”, a *Boletín de la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona*, XXXV (1973-1974), Barcelona, 1974, pàgs. 265-295 (Traducció del capítol encapçalat per aquesta rúbrica en el treball de W. Kienast, “Studien über die französischen Volkstämme des Frühmittelalters”, Stuttgart, 1968, pàgs. 151-227).

CONTESTACIONS ACADÈMIQUES

“Contestació al discurs de recepció a l’Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona”, a BASTARDAS I PARERA, Joan, *Sobre la problemàtica dels Usatges de Barcelona*, Barcelona, 1977, pàgs. 53-59.

“Contestació al discurs de recepció a l’Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona”, a LALINDE ABADÍA, Jesús, *Poder, represión e historia*, Barcelona, 1988, pàgs. 41-47.

“Contestació al discurs d’ingrés a l’Acadèmia de Jurisprudència i Legislació de Catalunya”, a HERNÁNDEZ IZAL, Santiago, *L’arbitratge considerat com a pacte: una relíquia del passat o bé una possibilitat de futur?*, Barcelona, 1998.

PRÒLEGS

“Prólogo”, a TEIRA VILAR, Francisco Javier, *El régimen jurídico de aguas en el llano de Lérida (siglos XII-XVIII)*, Universidad de Barcelona, Facultad de Derecho, Cátedra de Historia del Derecho Español, Barcelona, 1977, pàgs. 9-11.

“Pròleg”, a SOBREQÜÉS VIDAL, Santiago, *Història de la producció del Dret català fins al Decret de Nova Planta* (1ª edició al llibre del II Congrés Jurídic Català, 1972), Col·legi Universitari de Girona, Girona, 1978, pàgs. V-VIII.

“Pròleg”, a MASSIP FONOLLOSA, Jesús, *La gestació de les Costums de Tortosa*, Consell Intercomarcal de les Terres de l'Ebre, Tortosa, 1984, pàgs. 8-12.

“Pròleg”, a FORT I BUFILL, Xavier, *Ordinacions d'Almòster*, Associació d'Estudis Reusencs, Reus, 1986, pàgs. II-13.

“Pròleg”, a MONTAGUT ESTRAGUÉS, Tomàs de, *El Mestre Racional a la Corona d'Aragó (1283-1419)*, Col·lecció Textos i Documents, núm. 16, Fundació Noguera, Barcelona 1987, pàgs. 7-12.

“Pròleg”, a PONS GURI, Josep M., *Les col·leccions de Costums de Girona*, Col·lecció Textos i Documents, Fundació Noguera, Barcelona, 1988, pàgs. 7-14.

“Pròleg”, a SERRANO DAURA, Josep, *La Torre de l'Espanyol (Ribera d'Ebre). Història, règim senyorial i aspectes del seu antic dret local, en particular les Costums del 1517*, Diputació de Tarragona, Tarragona, 1988, pàgs. 13-15.

“Prólogo”, a SOBREQÜÉS VIDAL, Santiago, *Historia General del Derecho catalán hasta el siglo XVIII*, Traducció de l’obra abans citada por Núria Mir, Barcelona, 1989, pàgs. 5-8.

“Introducció”, a VALLS I TABERNER, Ferran, *Sant Ramon de Penyafort*, La Formiga d’Or, Barcelona, 1996, pàgs. II-14.

“Pròleg”, a VILANOVA I VILA-ABADAL, Francesc, *Ramon d’Abadal entre la història i la política (1888-1970)*, Pagès editors, 1996, pàgs. 15-17.

“Pròleg”, a MASSIP FONOLLOSA, Jesús, *Costums de Tortosa*, Col·lecció Textos i Documents, núm. 32, Fundació Noguera, Barcelona, 1996, pàgs. I-IV.

“Pròleg”, a MAS I SOLENCH, Josep M., *Història i dret a Catalunya*, Pagès editors, Lleida, 2003, pàgs. II-12.

“Prólogo”, a MAS SOLENCH, José M., *Fernando Valls Taberner, Una vida entre la historia y la política*, Planeta Singular, Barcelona, 2004, pàgs. I-VI.

Moltes resenyes bibliogràfiques han estat publicades pel Dr. Josep M. Font i Rius a *Anuario de Historia del Derecho Español*, així com una gran quantitat de notes informatives a *Índice Histórico Español*. El seu im-

portant nombre no ens permet recollir-les en aquesta publicació.

ACTIVITAT UNIVERSITÀRIA

Obté les oposicions a Catedràtic de la Història del Dret, el 1944.

Catedràtic d'Història del Dret a la Universitat de La Laguna, 1944.

Catedràtic d'Història del Dret a la Universitat de Múrcia, 1945.

Catedràtic d'Història del Dret a la Universitat de València, 1949.

Catedràtic d'Història del Dret de la Universitat de Barcelona, 1954.

Secretari-Administrador de la Junta d'Obres de la Universitat de Barcelona, 1956.

Degà de la Facultat de Dret de la Universitat de Barcelona, 1958-1965.

Doctor Honoris Causa per la Universitat de Bordeus, 1962.

Doctor Honoris Causa per la Universitat de Montpeller, 1964.

Cesa de Catedràtic de la Universitat de Barcelona per jubilació, 1985.

Professor Emèrit de la Universitat de Barcelona, 1986.

Degà Honorari de la Facultat de Dret de la Universitat de Barcelona, 1994.

PREMIS

Premi “Menéndez y Pelayo” del Consejo Superior de Investigaciones Científicas, 1944.

Premi “Ciutat de Barcelona” d’Investigació (Lletres), 1969.

Medalla “Narcís Monturiol” de la Generalitat de Catalunya a la Investigació científica i tecnològica, 1983.

Premio Nacional d’Historia de España, 1984.

Creu de Sant Jordi atorgada per la Generalitat de Catalunya, 1987.

Medalla de la Ciutat de Barcelona al mérit científic en la categoria d'or, atorgada per l'Ajuntament de Barcelona, 1994.

Director honorari de la Revista de Dret Històric Català, 2001.

Premi de la Fundació Catalana per a la Recerca, 2002.

DISTINCIONS

Membre de la Comissió redactora de la Carta Municipal de Barcelona, 1959.

Acadèmic de número de la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona, 1960.

Acadèmic de número de l'Acadèmia de Jurisprudència i Legislació de Barcelona, 1960.

Director juntament amb Anscari M. Mundó, de *Catalunya Carolingia*, obra fundada per Ramon d'Abadal i de Vinyals, 1965.

Membre de la "Comission International pour l'étude de l'histoire des Villes", 1967.

Acadèmic corresponent de la Real Academia de la Historia, 1970.

Membre numerari de l'Institut d'Estudis Catalans, 1971.

Representant de Catalunya a la Comissió permanent de “Congresos de Historia de la Corona de Aragón”, 1978.

President de l'Associació d'Amics de Sant Ramon de Penyafort, 1980.

President del Comité d'edició dels Textos Jurídics Catalans de la Conselleria de Justícia de la Generalitat de Catalunya, 1998.

II Titular de la “Càtedra Luís García de Valdeavellano” de la Fundación Duques de Soria, 1994.

Director honorari de la *Revista de Dret històric català*, 2001.

BIBLIOGRAFIA SOBRE LA PERSONALITAT I L'OBRA
DEL DR. JOSEP M. FONT I RIUS

VICENS VIVES, Jaume, "Contestació" al Discurs de recepció del Dr. Josep M. Font i Rius a l'Acadèmia de Bonas Lletres de Barcelona, 1960

LALINDE ABADÍA, Jesús, "Semblança", que encapçala *Estudis sobre els drets i institucions locals en la Catalunya mediaval*, col·lectànea de treballs del Professor Dr. Josep M. Font i Rius amb motiu de la seva jubilació, E.U. Barcelona, 1985.

PELÁEZ, Manuel J.; i FERNÁNDEZ VILADRICH, Jesús (eds.), *Una oferta científica iushistórica internacional al Dr. J. M. Font i Rius por sus ocho lustros de docencia universitaria*, P.P.U., Barcelona, 1985.

VALDEAVELLANO, Luis G., "Don José María Font i Rius", a *Una oferta científica iushistórica internacional al Dr. J. M. Font i Rius por...*, citat, pàgs. VII-XIV.

LALINDE ABADÍA, Jesús, "El Dr. D. José María Font i Rius y la Iushistoriografía Local catalana", a *Una oferta científica iushistórica internacional al Dr. J. M. Font i Rius por...*, citat, pàgs. 1-17.

GOURON, André, *Semblança i trajectòria científica del professor Dr. Josep M. Font i Rius*, Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya, Barcelona, 1995.

Aquest volum número 10 de la
collecció Series Minor ha estat im-
près per la Reial Acadèmia de Bo-
nes Lletres el mes d'abril de l'any
2005 per commemorar el no-
rantè aniversari del seu
Acadèmic de nú-
mero Dr. Josep
M. Font i
Rius.

SERIES MAJOR

- BASTARDAS I RUFAT, Maria Reina, *La formació dels col·lectius botànics en la toponímia catalana*, 1994, 337 pàgs.
- RIQUER, Alexandra de, *Teodulfo de Orleans y la epístola poética en la literatura carolingia*, 1994, 285 pàgs.
- DARDER LISSÓN, Maïta, *De nominibus equorum circensium. Pars occidentis*, 1996, 402 pàgs., XVI làms.
- RIPOLL LÓPEZ, Gisela, *Torèutica de la Bètica (siglos VI y VII dC.)*, 1998, 397 pàgs., 51 figs., XLIII làms.
- RIPOLL, G.; i J. M. GURT (eds.), *Sedes regiae (ann. 400-800)*, 2000, 620 pàgs., 119 figs.
- DURAN, Martí; i Eulàlia DURAN (curadors), *Joan Baptista Anyés, Obra profana. Apologies, València 1545*, coedició amb la UNED, 2001, 448 pàgs., 3 figs.
- ROQUÉ, Lluís; i Joan VERNET (curadors), *Alcorán. Traducción castellana de un morisco anónimo del año 1606*, coedició amb la UNED, 2001, 413 pàgs.
- RIPOLL PERELLÓ, Eduard, *Abate H. Breuil, antologia de textos*, coedició amb la UNED, 2002, 402 pàgs., 74 figs.
- ROMEU I FIGUERAS, Josep, *De Salvador Espriu a joves poetes. Crítica i lectures de poemes*, 2003, 192 pàgs.

SERIES MINOR

- MARAGALL I NOBLE, Jotdi, *Record de Josep Pijoan*, 1997, 40 pàgs.
- RUIZ DOMÈNEC, José Enrique, *Cruzando los Pirineos en la Edad Media*, 1999, 62 pàgs.
- FERNÁNDEZ DÍAZ, Jorge, *La Universitat, un repte de futur*, 2000, 45 pàgs.
- OLIVAR, Alexandre, *Homilies de les misses d'inauguració dels cursos acadèmics (1987-2000)*, 2001, 97 pàgs.
- RIU, Manuel, *Mosén Joan Melet i Serra (1879-1958), un misionero catalán en Chile*, 2002, 82 pàgs.
- BUTINYÀ JIMÉNEZ, Júlia, *Del «Griselda» català al castellà*, 2002, 100 pàgs.
- RIQUER, Isabel de; i Maricarmen GÓMEZ MUNTANÉ, *Las canciones de Sant Joan de les Abadesses. Estudio y edición filológica y musical*, 2003, 94 pàgs.
- RIQUER I MORERA, Maïté de, *La leyenda de Galcerán de Pinós y el rescate de las cien doncellas*, 2004, 63 pàgs.

